

TEKINTETES JOG-ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KAR !

Dr. Martonyi János miniszteri titkári címmel felruházott vallás-és közoktatásügyi miniszteri se-
-niori titkárnak a magyar közigazgatási jognak a köz-
-gazgatási biráskodásra vonatkozó részéről egyetemi
-magántanári képesítésre való bocsájtását az ez évi
-február hó 28.-án tartott IV. rendes ülésben elhatá-
-rítani méltóztatott. A tudományás munkásságának elbi-
-rálására ugyanakkor nekem adott megbízást, melyet az
-előterjesztésben van szerencsém teljesíteni:
-Folyamodó kérvényéhez két önálló tanulmányt
-több tudományos cikket csatolt. Ezeket az alábbi-
-sorban állítva óhajtom jellemezni.
-I. "A közigazgatási biráskodás és legújabb-
-kori fejlődése." A Magyar Közigazgatástudományi Inté-
-zet 81. számú kiadványa. Budapest 1932. 80 lap. Folya-
-módosított kiadásban megjelent műve, amely sub
-gubernatoris történeti doktorrá avatására ké-
-reztetett értekezésének kibővítése.
-A közigazgatási biráskodás jogelvi háttérétől
-kezdve sorra vizsgálja a közigazgatási biráskodás szer-
-kezetét, hatáskörét és az előtűk folyó eljárást, vé-
-gül az alkotmányi biráskodást, amely a közigazgatási
-biráskodásnak különágaként fejlődik ki. Minden egyes
-történeti tekintettel van a történeti fejlődésre, az
-különféle jogelvi kérdések tisztázására és a különböző külföldi meg-
-oldások összehasonlító vizsgálatára. A munkát, bár szer-
-zője első nyomtatásban megjelent műve, többféle tu-
-lajdonosság jellemzi. Első sorban a világos szerkezet,
-amely a nagy fontosságú téma egész problematikájába
-teljes áttekintést ad, azután feltűnik a magyar és
-külföldi irodalomban való széles körű tájékozottság,
-ami a külföldi megoldások nagyszámu eltéréseinek szö-
-vevényében is teljes biztonságot ad a szerzőnek. Végül
-kiemelni óhajtanám szerzőnek azt a belső szellemi vi-
-vágosságot és ítéletét, amely a műnek minden lapján
-szembe tűnik és nem csak a fogalmazás és stílus sza-

batosságában, hanem a gondolatmenet és dialektika tömörségében, az anyag kiválasztásában a jegyzetek alkalmazásának módjában nyilvánul meg. Ami ékes bizonyossága azoknak a kvalitásoknak, amelyek a szerzőre már egyetemi tanulmányai alatt összes tanárainak figyelmét felhívta.

II. "A közigazgatási bírászkodás mai rendszere Franciaországban." A Magyar Jogászegylet Közjogi és Közigazgatásjogi Szakosztályában tartott előadás. A Magyar Jogászegyleti Értekezések és Egyébb Tanulmányok 1934. évi 8 szám, 22 lap.

A közigazgatási jogtudományban Franciaország közismerten vezető szerepet játszik és közigazgatási jogának fejlesztésében a közigazgatási bírászkodást ellátó Conseil d'Etat-nak egyedül álló szerepe van. A közigazgatási jog specialistái számára ezért a francia egyetemek külföldi tanulmányok céljára elsősorban jönnek figyelembe. Folyamodó állami ösztöndíjat nyervén Karunk javaslatára, azzal egy évet Párisban töltött, ami nyelvismeretének és látókörének fejlődésénekivül a francia közigazgatási jogi szakirodalomban való elmélyedést a standard művek megismerését, a service public eszméjének az újabb fejlődésben elfoglalt központi szerepének megismerését és, az államtanács judikaturájának jogfejlesztő hatása átélését jelentette számára.

Ez a tanulmány Párisban folytatott tanulmányainak alapján ad tárgyról képet amely a francia fejlődés legjellemzőbb vonásait mutatja ki és különösen behatóan vizsgálja a Conseil d'Etat hatáskörének bővítését és ebben különösen a recours pour excès de pouvoireintézményének brilliáns szerepét. Különösen rá kell mutatnom a silence de l'administration kérdésével kapcsolatos finom fejtegetéseire.

III. "A csehszlovák közigazgatási bíróság reformjának szervezete." Közigazgatástudomány, 1938 évf. 8 lap.

"Gyűjtemények közigazgatási bíróságunk joggyakorlatáról." Közigazgatástudomány, 1938 évf. 8 lap.

"A közigazgatási bírászkodás a nemzeti szocialista Németországban." Közigazgatástudomány, 1939 évf. 16 lap.

Mind a három tanulmány a közigazgatási bírászkodás témájának vizsgálatának egy-egy további

irányban való elmélyítését jelenti.

A csehszlovák közigazgatási bíróság reformjának kérdése Magyarországot azért érdekli közelről, mert ott is úgy mint Ausztriában és nálunk Magyarországon külön közigazgatási bíróság van és szintén csak egy foku, tehát alsófoku közigazgatási bíróság nincsen. Azt a reformjavaslatok sem szerveztek. A reformjavaslatok abban is rokonságot mutatnak a magyar reform gondolatokkal, hogy szintén ennek az egyetlen bíróságnak túlterheltségéből indulnak ki. Szerző az egyes reform gondolatok részletes tárgyalása során helyesen emeli ki az 1937-es cseh javaslat 13 §-nak azta tervezett rendelkezését, mely a közigazgatási hatóságokat a közigazgatási bíróságok által bizonyos alakítások mellett hozott és közzétett határozatok követésére köhajtotta kötelezni. A helyzet ugyanis Csehországba n ugyan az volt mint a magyar közigazgatási bírászkodásnál, hogy t.i. a közigazgatási bíróság döntései a közigazgatást csak abban a konkrét ügyben kötelezik és ezért bíróságunk judikaturájának távolról sincs az a óriási jogfejlesztő hatása, amely más szervezeti francia államtanács működését oly nagy jelentőségűvé teszi. A cseh javaslat idézett szakasza ezért úgy szólt, hogy ha a bíróság ítélezése során ismételten oljantóttles álláspontot foglal el, a végrehajtóhatalmi szervek szabályértelmezésével szemben, vagy ha valamely miniszter szükségesnek tartja, hogy a bíróság egy olyan jogi tételt, amelyre nézve legalább egyizben már véleményt nyilvánított ítéletében, kétséget kizáró módon leszögezzon, a közigazgatási bíróságnak az elnökből és általa kijelölt 8 tagból álló különleges tanácsa a kérdésben elvi határozatot hozzon. Az ilyen döntvényt a közigazgatási bíróság elnöke közölje az összes miniszterekkel és tegye közzé a csehszlovák hivatalos lapban azzal a hatállyal, hogy a közigazgatási hatóságoknak ahhoz attól kezdve alkalmazkodniok kelljen. A közigazgatási bíróság elnökének azonban módjában állott volna, bármelyik miniszternek a minisztertanács hozzájárulásával benyújtott indítványa alapján pedig köteles is az ilyen elvi határozatot a kérdés újabb megfontolása céljából az említett különleges tanács elé terjeszteni.

A nemzeti szocialista Németországba kötmányos életének mélyreható átalakítása során a közigazgatási bírászkodás is mérlegre került abból a szempontból hogyan eszméje és tételes szabályozása összeegyeztethető-e a Harmadik Birodalom politikai elveivel.

A kérdéssel való foglalkozást azonkívül az is szükségessé tette, hogy a közigazgatási biráskodás korábban a tagállamok belügye volt és biródomi közigazgatási bíróság nem létezett, a nemzeti szocialista Németország viszont a partikularizmus megszüntetésével a Birodalom egységesítésére törekszik. Martonyi János felismerve azt, hogy egy régi intézménynek új szempontokból való vizsgálása mily nagy tudományos haszonnal jár, akkor is, ha az illető politikai rendszert nem is óhajtjuk követni, az objektív kívülálló szemével követte és vizsgálta a közigazgatási biráskodás sorsát. Ez a tanulmány kitűnő és világos összefoglalása egy olyan kérdésre vonatkozó vizsgálatainak, amelynek számottevő irodalma, újsága miatt még nem lehet. Gondolatmenete a következő: kiindulva abból, hogy a nemzeti szocialista Németország az államhatalmak elválasztásának és egyensúlyának tanát elhagyva az állami főhatalom egységét vallja, a közigazgatási bíróságok célkitűzésének új meghatározását keresi. A nemzeti szocialista írók szerint a közigazgatási biráskodás nem jelenti a végrehajtóhatalomnak bírói ellenőrzés alá helyezését, a biráskodásnak a közigazgatás feletti uralmában, de továbbra is szükség van rá mint a jogalkalmazásnak különleges módjára. A közigazgatási biráskodás továbbá szerintük nem az egyének jogainak az államhatalommal szemben való védelmére szolgál, nem a liberális felfogásban nagy szerepet játszó közjogi alanyi jogok felett dönt, hanem "népi közösség életrendjét van hivatva biztosítani". Keresve az igyekeztetett közigazgatási biráskodásnak azokat a lényeges ismertetőjegyeit, amelyekhez a funkciót a nemzeti szocialista államhatalom többi megnyilvánulásaitól megkülönbözteték szükségességét bizonyítják, az irodalom következő két vonást emeli ki: egyrészt a szolgálati utasításokhoz, parancsokhoz való kötöttség hiányát, ami az aktív közigazgatási szervekhez viszonyítva a bíróság tagjainak függetlenségét biztosít, másrészt a formális eljárási szabályokhoz való ragaszkodást, amire a közigazgatási bírósági ítéletek széles körben érvényesülő anyagi jogereje miatt van szükség. A szerző aztán pontosan meghatározva a közigazgatási biráskodásnak azta szervezetét, amelyet a Harmadik Birodalom készen talált, megállapította, hogy a Harmadik Birodalom a közigazgatási biráskodás terén milyen részleges intézkedéseket tett, valamint azt, hogy mélyreható

V. "A közigazgatás jogszerűsége a mai államban." A Magyar Közigazgatástudományi Intézet 29 számú kiadványa. 1939, 160 lap.

Ez folyamodónak nemcsak időrendileg legújabb és terjedelemben legnagyobb, hanem téma és fajsúly szerint is legjelentősebb alkotása, amely magántanári képesítésének alapjául tekinthető.

A közigazgatást a XIX. század utolsó negyede óta igen mélyreható változásokon ment keresztül. Az egyik az, hogy vezető hatásköre, amely a imperiumgyakorlással volt kapcsolatos, kibővült nagy számú oly feladatokkal, melyek megoldása nem hatalmon, hanem hozzáértésen mulik és amelyek ezért az állam által nem kizárólagosan, végzett ügykörök. Ennek a fejlődésnek következtében a közigazgatásnak az állami funkciók közt való relatív jelentősége annyira megnövekedett, hogy a közigazgatásnak az összes állami funkciók közti hatalmas tulsulya kétségtelen. Ezért a Közigazgatással való elméleti fogalkozást is új feladatok elé került. Ez egyrészt arra készteteti, hogy a közigazgatásnak az európai kontinensen az utóbbi időben egyoldalkivá lett szemléletét kiegészítse a közigazgatástan szempontjaival és módszerével is, másrészt azonban arra, hogy a változásnak magára a közigazgatás jogi szemléletre való kihatását is felismerje, a régi álláspontokat és megoldásokat átvizsgálja és a felmerült új szempontok által megtermékenyítve felfrissülten tartson lépést a haladással.

Martonyi Jánosnak ez a műve tárgya szerint ebbe az utóbbi csoportba tartozik: a közigazgatási jogtudománynak a kialakult új helyzetben való új tájékozódását szolgálja. Témáját, amely nem alárendelt részletkérdésekre, hanem a közigazgatási jogtudomány fő problémáira vonatkozik, tudatosan és biztos kézzel határolta el azért, hogy egyfelőli szemlét tart "azok felett a változások felett, amelyek a számos államban mutatkozó rendkívüli jelentőségű politikai fejlődés a klasszikus alkotmány-ígyégtlenségét tevő jogi viszonylatokban előidézett. Másfelől ennek az áttekintésnek alapján és az abból folyó következtetések megvilágításában közelebbről, is megfigyelte az alkotmányos jogállam leglényegesebb intézményének, a jogszabályok mindenki által - maga az állam által is - való betartására ügyelő közigazgatási bírászkodásnak alakulását a különböző államelméleti és közjogi felfogások érvényesülése nyomán pedig e bíróságok szerepe, hatásköre tekintetében.

Az önkorlátozásnak másik helyes szempontja az, hogy vizsgálatait mindkét említett tárgykörben főleg az európai szárazföld államaiban mutatkozó elméleti fel-fogásokra és gyakorlati tényekre szorította; ellen-tétben ugyanis a másutt /elsősorban az angolszász államokban/ tapasztalható magatartással, ezek az orszá-gok voltak azok, amelyek a külön közigazgatási jognak u.n.kontinentális rendszerét kialakították és amelyek-ben a végrehajtóhatalmi szervek működésének jogsze-rűségét biztosító intézmények létesítették; végül, de nem utolsó sorban azért járt el így, mert az eu-rópai kontinensnek ezekben az országaiban érvénye-sültek - természetesen nem kivétel nélkül - azok az új gondolatok, melyek korunk államéletének fejlődé-sére tagadhatatlanul rányomták bélyegüket. /53 lap/

A liberális jogállam, amely a XIX. századi a jogfejlődés eszménye és Központi gondolata volt, az államhatalmak szétválasztásának elvén az egyéni szabad-ságjogok elismerésén és közigazgatási birói jog védel-mén alapult. Azok az új tények amelyek azért vezettek új irányok kialakulására, mert nagy számuak voltak és nem kevés liberális jogállam eszményével nem voltak összhangba hozhatók. Az ellentét természetesen a leg-nagyobb a tekintély-uralmi államokban: Olaszország, Németország, Portugália, Lengyelország, Spanyolország, Románia, de nagy a fejlődés a liberális államokban is, így elsősorban a közigazgatás jogtudomány klasszi-kus államában Franciaországban is. Szerző külön feje-zeteket szán ezeknek a kérdéseknek: az államhatalmi ágak viszonyában beállott változásoknak, az egyéni jo-gok problémájának, a jogállam átalakulásának és a közigazgatási biráskodás szerepének és, érvényesülési körének. Mindegyik fejezetben történeti és dogmatikai alapvetésből indul ki, amelyben utal arra, hogy a köz-igazgatási jogtudomány önállósága csak a francia for-radalom után veszi kezdetét és így most tulajdonképen első nagy átalakulásán megy keresztül. Nagy biztonsá-gal és a magyar, valamint a külföldi irodalomban va-ló teljes tájékozottsággal határozza meg minden fe-jezetben a kiindulási pontot, sorolja fel azokat a gyakorlati tényeket és elméleti nézeteket, melyekkel számot kell vetni és azután állást foglal azokkal szemben keresve azoknak elvi szempontból való értéke-lését, rendszerbeli helyét és az eddigi elvektől való eltérését, Nem célzat nélkül irtam így körül a szer-ző által alkalmazott eljárást, mert abban munkájának

legnagyobb tudományos értékét látom. Elérte t.i. azt ami a tudományos objektivitásnak a fő követelménye, hogy amikor ilyen szövevényes, fejlődésében még le nem zárt, politikai szanvedélyektől nem mindig ment kérdéseket vizsgál, meglássa azt ami többé nem ellenmondás nélkül érvényes, megértse azokat a nézeteket amelyek ujak akkor is ha azok sem saját nézetével, sem egymással összhangban nincsenek és viszont ne menjen az új nézetek és elvek interpretálásában és kritikájában túl azon ami a forrásokban mondva van, vagy tényekkel igazolva van. Kellő irodalmi apparátussal dolgozott ahhoz, hogy az új irányokról ne vérszegény, hanem reális és alapos képet adjon; teljes tájékozottsággal élt a tárgyalt kérdések standard tudományos irodalmában, amihez járult ezuttal is már első művénel kiemelt judiciuma, szabatos tudományos stílusa és problémákat is jól rendszerező világos gondolatmenete. Így sikerült elérnie azt, hogy olyan művet alkotott, amely előbbre vitte a tudományt.

A fentiekben kifejtett véleményemnek igazolása a tanulmányom majdnem minden oldalán található. Különösen sikerült és jellemző részekként kiemelhetem a következőket: 3 §. Gyakorlati eltérések az államhatalmak különválasztásának elvétől, 4 §. A mai német felfogás az állami főhatalomról, amelyek példák az evolúciót bizonyító tények összegyűjtésére, 17 §. Közigazgatási bíráskodás francia rendszerének alapeszméi, példa a szakirodalom felett való uralkodásra, 24 §. Közigazgatási bíráskodástörvényesülései továbbá a közigazgatási bíráskodástörvényesülési körével foglalkozó következő szakaszok: 24 §. A közigazgatási és közigazgatási jogviszonyból kiinduló felfogás, 25 §. A közigazgatási cselekményfogalmára alapított alapított megfogás, 26 §. A közigazgatási bíróságok hatásköre az új alkotmányjogi elméletek fényénél, amelyek mutatják a nehéz problémák dogmatikai tárgyalásában való kézségének fokát.

Hogy folyamodó tudományos arcképét teljes sé tegyem, még ki kell emelnem azt, hogy a közigazgatásban változatos fontos tapasztalatokat nyújtó beosztásban már 7 évet töltött és a közigazgatási gyakorlati vizsgát is kitüntetéssel letette. Ennek nagy jelentősége az, hogy a közigazgatást az élet dinamikájában is ismeri, nem pedig csak az elvont spekulációk távlatából. Az állammal való tudományos foglalkozásban min-

dig fontos, de különösen nélkülözhetetlen a mélyreható átalakulásnak olyan korszakában, mint a mai, amely mozgalmasabb az egész előző századénál.

Mindezek alapján kétségtelenül megállapíthatónak tartom azt, hogy dr. Martonyi János a választott tudományszakának egészére kiterjedő ismeretei mellett annak önálló művelésére képes és tőle a tudomány és a felsőoktatás terén további hasznos tevékenység várható, tisztelettel javaslom, hogy őt a magántanári képesítés következő fokozatára, a szóbeli colloquiumra bocsájtani méltóztassék.

Fogadja a tekintetes Kar kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1940. évi március hó 31-én.

egyetemi ny.r.tanár.